

17.22x20.24	1	עמוד 11	הארץ - כותרת	23/01/2018	61992574-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

בחזרה לזהות הציונית

רם פרומן

בשנה האחרונה גיליתי מחדש את זהות החילונית. אם היו שואלים אותי עד לפי ני שנה שנתיים האם אני ציוני, הייתי מגמגם. מצד אחד, תמיד היתה לי מחויבות ונאמנות לסיפור הציונות ההיסטורי - רי - אמונה שלמה בחזון ההרצלייני, כלומר - מר בתוכנה שהפתרון הציוני היה הפתרון היחידי המוצלח שעמד בפני יהדות אירופה עם התעוררות הגל הלאומי שם. התפיישה הזאת קיבלה אצלי פן אישי בתולדות המש" פחה שלי - ארבעה סבים וסבתות, שעלו כור לם ארצה מטעמים ציוניים בשנות ה-30 של המאה ה-20. בעיקר משמעותי לגבי הסיפור של סבי מצד אמי, שהיה הציוני היחידי במש" פחתו, עלה ארצה בדרך לא דרך ב-1938 והיה הניצול היחידי מהשואה שחיסלה את משפ" חתו הענפה.

בכל הקשור להיסטוריה היהודית עד 1948, הייתי תמיד ציוני בכל רמ"ח איברי. אמנם אני ער לאסון שהמיטה הציונות על הפלסטינים ואיני רואה הצדקה להתעלם ממנו, אבל בנסי" בות ההיסטוריות אני שלם לחלוטין עם הפת" רון הציוני למצוקה היהודית באירופה, ודוחה כל קשר בינו לבין קולוניאליזם.

מצד שני, מעולם לא חשתי בנוח עם הת" פתחותו של המונח "ציונות" לאחר 1948. מרגע שהוגשמה מטרת העל של הפרויקט הציוני והוקמה מדינת ישראל, נהפכה המ" לה הזאת למיותרת ואף מסוכנת. דוד בן-גור" ריון תמך עוד בתחילת שנות ה-50 בהכרזה על סיומו המוצלח של הפרויקט הציוני, ובחי" סול המוסדות הציוניים. לבסוף נכנע ללחצים מבית והתיר את הציונות כמושג פעיל. בה" עדר פרויקט הדגל, היה עליה למצוא לעצמה ייעוד וזכות קיום. העובדה שמחד לא כל יהודי העולם נרתמו לחזון הציוני, ומאידך, המדינה היהודית כוללת גם 20% שאינם יהודים, הפ" כה את המושג למורכב וטעון, משקולת שה" קשתה על פיתוח תודעה וזהות ישראליות.

חלק מהפתרונות לתסבוכת הזאת - וב" עיקר הניסיון הציוני-הדתי להציג את תנו" עת ההתנחלות כהמשכה של התנועה הציונית - גרמו לי לניכור מהמלה ציונות. עדיין

מתנגד לחלוקת הארץ ומתאבל על אובדן שטחי מולדת, ורק השמאלנים מ"הארץ" חוגגים את תוכנית החלוקה.

במקומות אחרים למדתי שתיאודור הר" צל הוא בעצם פלגיאט לרב יהודה אלקלעי. מעל לכל, נוצר קשר ישיר בין הכמיהה הדתית ארוכת השנים לציון לבין התנועה הציונית. כאילו התנועה הציונית היא המשך ישיר וט" בעי של כמיהה זו. כאילו לא ראו רוב רבני הגולה בציונות כפירה, ולא אסרו על מאמי" ניהם לעלות לארץ ישראל. כאילו לא היתה הציונות המשכה הישיר של תנועת ההשכלה, כאילו לא נולדה הציונות מתוך כפירה בדת, כהתרסה מולה, כאילו לא ראו עצמם החלור" צים כמי שיוצרים תרבות עברית מנוגדת לת" רבות היהודית הדתית, שאותה זנחו בגולה.

רק כשהחלו אותם קולות המערערים על הנראטיב הציוני ככזה המתבסס על החזון ההרצלייני וההיסטוריה שנוצרה כאן על ידי גלי העליות, הבנתי כמה הנראטיב הזה הוא חלק מהותי מההות של, כמה הסיפור הזה הוא ההיסטוריה שלי, שיצקה אותי בדמותו. רק אז הבנתי מדוע ההגדרה שלי כציוני איננה חלק מההיסטוריה, אלא יש לה לזהות הציונית תפקיד אקטיבי בעיצוב המדינה שבה אני חי כעת, ומכאן שהיא משפיעה באופן ישיר על חיי.

הרצל היה ונותר מקור השראה אדיר בע" בורי. נכון, לא כל עמדותיו עומדות במבחן הז" מן, אבל הבסיס נותר איתן. בכל פעם שאני נקלע למצוקה אני נוכר מחדש עד כמה אבי הציונות היה קרוב לי ברוחו - חילוני, ליכ" רל, הומניסטי, אוניברסלי. הציונות שלו פתר" חה לעולם ורחבת אופקים. טגולות משיחיות ופטיש לארץ ישראל, ומוותרת את הרבנים מסוגרים בבתי הכנסת שלהם, בלי שתהיה להם כל השפעה על המדינה. בשעה שאר" גון כמו "אם תרצו" מונה את מלותיו, עלי" נו, הציבור החילוני, להתחבר מחדש לחזונו של הרצל, לדבוק בנראטיב הציוני-החילוני שנוצר בצלמו, ולהזכיר לעצמנו שמותר לנו להיות גאים בהגדרתנו העצמית הציונית המ" בוססת על חזונו, ועד כמה אנחנו, ולא הד" תיים-הלאומנים, הם ממשיכי דרכו.

ד"ר פרומן הוא יו"ר הפורום החילוני

הייתי חזר אמונה בצדקת החזון וההיסטור" ריה הציוניים, אולם אלו נהפכו לעניין הקשור לעבר, וזכרון היסטורי. העדפתי להתמקד ב" שראליות שלי - מושג חסר מטרת-על, שה" תאים יותר לחיי הנינוחים במדינת הבית שלי. אך בשנה-שנתיים האחרונות אני חש כ" צד הזהות הציונית שלי שבה ומתחזקת; עולה בי הצורך להגדיר את עצמי גם כישאראלי וגם כציוני. כיצד זה קרה? פשוט נחשפתי לאחד" רונה ביתר שאת לניסיון הציוני-הדתי לנכס לא רק את הציונות העכשווית, אלא גם את ההיסטוריה הציונית, הניסיון לשנות את הנ" ראטיב הציוני ולהפכו לאחד. כלומר, לא רק שלמדנו מהם שהתנחלויות הן הביטוי העכ" שווי לציונות, אלא שעכשיו, במסגרת תהליך ההדחה וההתנחלות בלבבות, מוצע לנו לראות בציונות ההיסטורית תנועה דתית.

בכל פעם שאני נקלע למצוקה אני נזכר מחדש עד כמה אבי הציונות היה קרוב לי ברוחו - חילוני, ליברל, הומניסטי

ספר לימוד לכיתות ו' במסגרת תוכנית הדגל של תהליך ההדחה - "תרבות יהודית" ישראלית" - הוא אולי הדוגמה המובהקת ביותר לשכתוב הזה. אזור המציג אבני דרך בתולדות הציונות עבר עיבוד מחדש מהגרסה הישנה של הספר: במקום מרכזי שבו הופיעו העליות ארצה, החל מהעלייה הראשונה, מופיעה קעת עליית תלמידי הגר"א, עלייה דתית קטנה בתחילת המאה ה-19, שלא ממש השפיעה על ההיסטוריה שלנו. הרצל נדחק לאחור, ואירועים כמו ג" רוש יהדות ספרד נכנסו לתולדות הציונות. בעיקר חרה לי שכ"ט בנובמבר - שהיה בספר הישן אבן הדרך האחרונה בתולדות הציונות, הושמט מהאזור. באותו ספר הת" ברר גם למה: כ"ט בנובמבר נהפך ליום של מחלוקת שבו רוב העם (שאינו מיוצג על ידי "מעריב" ו"ידיעות אחרונות" - העיתונים הפופולריים בתקופה, אלא על ידי העיתור" נים הרלוויזיוניסטים "חרות" ו"המשקיף")